



BARREAU DE BRUXELLES  
ORDRE FRANÇAIS DES AVOCATS

## Etika v mediaci

**Autoři:** Martina Doležalová, Patrick Van Leynseele  
červenec 2012

## Etika v Mediaci

Mediace má své vlastní etické kodexy.

Etika v mediaci má dvojí aspekt:

1. zachování nezávislosti a nestrannosti a
2. vyloučení střetu zájmů

Ad. 1) Vzhledem k typickému způsobu, jímž mediátor do sporu zasahuje, hovoříme o dvojitým aspektu nezávislosti a nestrannosti. Ve svém jednání se totiž mediátor musí zdržet veškerých projevů souhlasu či nesouhlasu, nesmí předznamenávat ani doporučovat. Jeho přístup musí být v každém případě „zprostředkující“, což je dáno nedirektivním postojem, s nímž se musí ztotožnit. Jeho nezávislost je totiž základem důvěry, která je v mediátora vkládána. Vzhledem k tomu, že nemá žádnou pravomoc k vyřešení sporu, může mu být vytýkáno i sebemenší zdání ztráty nezávislosti nebo nestrannosti. Může tak ztratit důvěru stran, pokud jde o zachování schopnosti pomoci stranám nalézt řešení, které bude přijatelné pro všechny.

Např. v Etickém kodexu akreditovaných mediátorů Belgie (sestaveném Federální mediační komisí v r. 2007) je uvedeno, že mediátor nesmí zasáhnout do sporu, pokud nemůže z důvodů osobních, hmotných či morálních zájmů vykonávat svou funkci nezávisle a nestranně, jak je požadováno.

Uvádějí se tyto tři případy:

- mediátor se nesmí mediace zúčastnit, pokud má s některou ze stran osobní či obchodní vztahy;
- mediátor nesmí zasahovat do sporu, pokud by mu mohl výsledek mediace přinést přímou či nepřímou výhodu
- mediátor nesmí zasahovat do sporu, v němž některou ze stran zastupoval některý z jeho spolupracovníků nebo společníků, a sice v jiném postavení než v postavení mediátora

Kodex ukládá mediátorům povinnost zachování transparentnosti. Mediátor je povinen upozornit strany na počátek mediace nebo během ní na všechny skutečnosti, o nichž by se mohlo předpokládat, že zpochybňují jeho nezávislost či nestrannost, a je povinen buď od mediace odstoupit, nebo v ní pokračovat až na základě písemného souhlasu stran.

Ad. 2) Ke střetu zájmů dochází tehdy, kdy se osobní zájmy mediátora kříží se zájmy dotčených stran a v důsledku toho jí hrozí ztráta neutrality a nestrannosti. V praxi se u mediátora vždy projevuje snaha působit co možná nejvíce „transparentně“, pokud jde o veškeré okolnosti, které by mohly vyvolat pochybnosti ohledně jeho neutrality nebo nezávislosti. Pokud totiž u některé ze stran takováto pochybnost vznikne, může dojít k porušení důvěry, a právě důvěra je přitom stavebním kamenem autority mediátora ve vztahu ke stranám sporu. Porušení důvěry by tedy mohlo znamenat ukončení procesu mediace. Mediátor by tedy neměl nic zatajovat a měl by učinit oznámení dokonce i v případě sebemenšího zdání týkajícího se střetu zájmů. Praxe ostatně dokazuje, že

strany, které si zvolily svého mediátora, tuto transparentnost oceňují. Výsledkem je posílení důvěry, kterou vkládají v mediátora, od něhož očekávají pomoc při vyřešení svého sporu.

Příklady z praxe:

Brussels Business Mediation Center např. (od roku 2011 pod názvem „b Mediation“) zavádí následující pravidla chování v případech střetu zájmů.

Úkolem mediátora je, aby sám jako první subjektivně posoudil, zda je schopen vykonat své povinnosti nezávisle a nestranně. Pokud si mediátor v průběhu mediace uvědomí, že již není schopen zaručit nezávislost a nestrannost, musí to oznámit stranám a přerušit plnění svých úkolů. Není přitom povinen vysvětlit důvody svého odstoupení. Chrání tak zájmy té ze stran, s níž měl bližší vztahy.

Mediátor se nesmí zúčastnit mediace, pokud je tato účast neslučitelná s jeho vlastními zájmy, pokud zastupuje některou ze stran či osob, které jsou stranám blízké, nebo pokud jednal v jakémkoliv postavení jménem některé z těchto osob a mohl tímto způsobem získat důvěrné informace týkající se sporu.

Pokud mediátor vykonává svou profesi společně s dalšími osobami, ať již jakýmkoliv způsobem, důvody střetu zájmů se týkají i těchto dalších osob.

V souvislosti s výše uvedeným pravidlem týkajícím se zachování důvěry je nezbytné, aby poté, co strany obdrží takovéto informace, sdělily, zda hodlají důvody, o nichž se dozvěděly, brát v úvahu či nikoliv, a zda trvají na tom, aby jim příslušný mediátor nadále pomáhal s řešením jejich sporu.

#### Kodex CMAP

Kodex CMAP je formulován obdobně jako kodex bMediace: mediátor je povinen sdělit stranám i středisku CMAP veškeré okolnosti, které by mohly v očích stran zpochybnit jeho nezávislost a/nebo jeho nestrannost. Svou úlohu může začít plnit (nebo v jejím plnění pokračovat) až na základě rozhodnutí Výboru pro schvalování a jmenování a s písemným souhlasem všech stran.

I v tomto případě musí mediátor podepsat prohlášení o nezávislosti. Pokud mediátor v průběhu mediace zjistí existenci nějakého prvku, který by mohl narušit jeho nezávislost a/nebo jeho nestrannost, musí o ní uvědomit strany. V plnění svých úkolů může poté pokračovat až na základě písemného souhlasu stran. V opačném případě je povinen přerušit mediaci a je poté nahrazen jiným mediátorem.

Pravidla, která jsme nyní uvedli pro ilustraci, jsou uplatňována i v mnohých dalších kodexech mediátorů či etických kodexech. Podobná pravidla stanoví například standard III kodexu mediátorů, který přijaly v roce 2005 American Arbitration Association, American Bar Association a Association for Conflict Resolution (tři nejvýznamnější americké instituce v oblasti mediace). V zásadě se zde stanoví, že mediátor je povinen oznámit existenci střetu zájmů nebo i pouhých náznaků této existence. Dokonce je povinen obstarat si informace i o veškerých případných možnostech střetu zájmů. V případě, že takovéto okolnosti oznámí, mají strany možnost vyjádřit se k jeho účasti v mediaci, případně k zahájení či pokračování této mediace. Tyto povinnosti přetrvávají po celou dobu trvání mediace. Pokud se lze oprávněně domnívat, že je střetem zájmů ohrožena integrita řízení,

je mediátor povinen odstoupit, a to i tehdy, pokud jej o to strany požádají. Po ukončení mediace se mediátor zdrží veškerých styků s účastníky v jakékoli věci, která by mohla dát podnět k obavám o integritu mediace. V těchto standardech však není stanovena doba, po kterou musí mediátor uvedeným způsobem jednat. Tato doba musí být „přiměřená“, což se posuzuje podle různých měřítek, např. podle doby, která uplynula od mediace, či podle povahy dalších styků a poskytovaných služeb.

Česká zákonná úprava vymezuje pouze povinnost nepodjatosti (§8/1c) mediátora, a to ve vztahu k věci, ke stranám konfliktu nebo jejich zástupcům. Otázky rozvádějící tento termín budou svěřeny Etickému kodexu mediátora – advokáta, který vydá ČAK ve formě stanovského předpisu.